

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Bakalářská práce

2018

Kristýna Macháčková

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Komunity ve fotografii

Bakalářská práce

Autor práce: **Kristýna Macháčková**

Studijní program: **Žurnalistika**

Vedoucí práce: **doc. Mgr. MgA. Filip Láb, Ph.D.**

Rok obhajoby: **2018**

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval/a samostatně a použil/a jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 11. 5. 2018

Kristýna Macháčková

Bibliografický záznam

MACHÁČKOVÁ, Kristýna. *Komunity ve fotografii*. Praha, 2018. 20 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra Žurnalistiky. Vedoucí diplomové práce doc. Mgr. MgA. Filip Láb, Ph.D.

Rozsah práce: 24053 znaků

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá tématem komunit ve fotografii. Na začátku stručně shrnuje vývoj fotografie u nás v 60. a 70. letech 20. století, což je důležité pro kontext tvorby tří vybraných fotografů, kteří se věnovali zpracování tématu menšin. Významní fotografové Josef Koudelka, Markéta Luskačová a Libuše Jarcovjáková zpracovali toto téma velmi odlišně. V tomto textu se věnuji počátkům tvorby jednotlivých autorů a snažím se přiblížit především jejich tvorbu, která je přímo spojena s komunitami. Předkládám osobní důvody, které vedly fotografy k focení jimi vybraných menšin. Pro důkladné přiblížení osobností také nastiňuji následnou tvorbu, které se věnovali později, především v emigraci, až po současnost.

Koudelka se mimo jiné věnoval vysoce stylizovanému subjektivnímu vyobrazení Romů na Slovensku a ve světě. Jarcovjáková se osobnějším způsobem pokusila zachytit každodenní život nejen Romů, ale i Vietnamců a Kubánců. V neposlední řadě se dlouhodobě věnovala homosexuální menšině u nás za dob komunismu. Luskačová se zaměřila citlivým přístupem na náboženskou komunitu na Slovensku.

Důležitým zdrojem informací při zpracování byly odborné publikace, biografie a také rozhovory s fotografy, které poskytli tisku.

Klíčová slova

Fotografie, menšina, komunita, Josef Koudelka, Markéta Luskačová, Libuše Jarcovjáková.

Annotation

This bachelor thesis focuses on the topic of communities in photography. In the beginning it briefly summarizes the development of photography in our country in the 60's and 70's which is important for the context of the work of three selected photographers who dealt with the topic of minorities. Famous photographers Josef Koudelka, Markéta Luskačová and Libuše Jarcovjáčková have used different approaches to this subject. In this text I focus on the origins of their individual work and I try to get closer to the photographs, which are directly connected with the minorities. I present the personal reasons that photographers had to photograph their chosen minorities. To give some insight and present the complex lifelong work I also outline the subsequent projects to which they dedicated their time later on, especially in emigration, up to the present times.

Koudelka presented the highly stylized subjective depiction of Roma in Slovakia and other parts of the world. Jarcovjáčková tried to capture the everyday life of not only Roma but also Vietnamese and Cuban people in a more personal way. Last but not least, she chose to capture the homosexual minority during the communist era. Luskačová focused on her sensitive approach and pictured the religious community in Slovakia.

An important source of the information used in this thesis were specialized publications, biographies and interviews with photographers.

Keywords

Photography, minority, community, Josef Koudelka, Markéta Luskačová, Libuše Jarcovjáčková.

Název práce

Komunity ve fotografii

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala docentu Filipovi Lábovi za trpělivé vedení bakalářské práce a cenné rady při zpracování praktické i teoretické části.

Obsah

Úvod.....	2
1. Kontext fotografie v 60. a 70. letech	3
2. Josef Koudelka.....	4
1.1. Koudelka a počátky jeho tvorby	4
1.2. Cikáni.....	5
1.3. Rok 1968 a emigrace	7
2. Markéta Luskačová.....	9
2.1. Začátky tvorby Markéty Luskačové	9
2.2. Poutníci: Náboženské poutě na Slovensku	9
2.3. Divadlo a život v emigraci	11
3. Libuše Jarcovjáčková	13
3.1. Vietnamci, Romové, Kubánci a T-club	13
Závěr	16
Summary	17
Použitá literatura	18

Úvod

V této teoretické části jsem se zabývala třemi významnými českými fotografy, kteří se v určitém stádiu své tvorby věnovali zpracování tématu komunit. Libuše Jarcovjáková a Josef Koudelka zachytili rozdílnými způsoby romskou menšinu u nás a na Slovensku. Jarcovjáková navíc rozšířila tuto sondu o vietnamskou a kubánskou komunitu, které přišly do tehdejšího Československa v rámci vzájemné politické dohody. Pro fotografkou focení menšin znamenalo pronikání do cizí kultury a sloužilo jako náhrada cestování, které bylo v její době značně omezené. Koudelka se k fotografování Romů dostal přes zálibu v lidové hudbě.

Na druhé straně Markéta Luskačová se věnovala náboženské komunitě na Slovensku, která i přes zákaz režimu dále udržovala své zvyky a víru.

Na první pohled nesourodou trojici spojuje kromě podobných témat také jméno teoretičky fotografie Anny Fárové, která všem zmiňovaným pomáhala s výstavami a značně se podílela na úspěšném začátku jejich tvorby.

Menšiny jsou také téma praktické části této bakalářské práce, která se zaměřuje konkrétněji na latinskoamerickou menšinu v Praze. Výstupem této části je fotografická kniha s názvem *Dos Mundos/Dva světy*. Ta představuje sérii pětatřiceti fotografií, které mapují každodenní činnosti, obydlí a aktivity členů komunity.

Podle původní předložené teze bylo tématem bakalářské práce zpracování muslimské menšiny v Praze. To se bohužel nezdařilo kvůli uzavřenosti komunity a neochotě spolupracovat na tomto fotografickém projektu. Po následné vzájemné domluvě s vedoucím práce docentem Lábem došlo k ponechání tématu menšin s tím, že byla vybrána jako náhrada menšina latinskoamerická. K tomuto se váže také pozměnění zpracování teoretické části, kde místo rozebírání latinskoamerické menšiny v Praze, ke které neexistuje mnoho statistických a historických pramenů, jsou představeni pro přiblížení tématu již zmínění fotografové.

1. Kontext fotografie v 60. a 70. letech

V polovině 50. let 20. století inspirovalo českou fotografii optimistické naladění humanistické fotografie, kterou prezentoval agentura Magnum svojí výstavou *Family of Man* (Lidská rodina). Tato výstava byla kladně přijata v odborném tisku, avšak nikdy nebyla v Československu ke zhlédnutí. Současně v této době se v zahraničí aktivně prezentovala tvorba takzvané Newyorské školy, kam patřila například Lisetta Model či Robert Frank, kteří se věnovali spíše subjektivnímu dokumentu. Tento žánr však v tehdejší Československu nijak silnou odezvu nezískal. Naopak humanistická fotografie u nás měla podporu odborníků, jako byla Anna Fárová nebo Jiří Jeníček, a tak byla hojně zpracovávána fotografy. Mezi výjimky, které nezapadly do tohoto žánru, se řadí část tvorby Josefa Koudelky.¹

Na přelomu šedesátých a sedmdesátých let již v popředí není humanistická reportáž, ale spíše se rozmáhá sociální dokument. Sedmdesátá léta přinesla průlom tradice. Bressonovské silné svědectví o životě, často prezentováno v jediné fotografii, vystřídala tématicky konzistentní řada snímků. Cykličnost, kladení otázek a neapelování na citovou stránku je příznačné pro tento typ sociálního dokumentu. Mezi nejdůležitějšími představiteli jsou socioložka Markéta Luskačová či Pavel Štecha.²

¹ BIRGUS, Vladimír a Jan MLČOCH. *Česká fotografie 20. století*. Praha: KANT, 2010. ISBN 978-80-7437-026-7. s. 151-152

² MRÁZKOVÁ, Daniela a Vladimír REMEŠ. *Cesty československé fotografie: vyprávění o historii československé fotografie prostřednictvím životních a tvůrčích osudů vybraných osobností a mezních vývojových okamžiků*. Praha: Mladá fronta, 1989. s. 252

2. Josef Koudelka

Světznámý fotograf Josef Koudelka se narodil v roce 1938 v moravském městě Boskovice.³ Když mu bylo asi čtrnáct let, chodil sbírat jahody, které prodával cukráři, a tak si vydělal na první bakelitový fotoaparát, zrcadlovku 6 x 6 cm. Amatéřský fotograf, pekař ze sousedství, ho pak naučil vyvolávat filmy a dělat kontakty. Lepší fotoaparát si pořídil až na letecké průmyslovce v Praze, kde se potkal s přítelem z Tábora, který se focení více věnoval a zvětšoval mu fotografie.

Následně studoval obor letecké inženýrství na Českém vysokém učení technickém v Praze. V té době jezdil na vandry do Polska, kde vzniklo několik důležitějších snímků jeho rané tvorby, které byly později vystaveny v Semaforu. Důležitým bodem bylo, že na vysoké škole navštěvoval fotokroužek, kde se poprvé seznámil s Jiřím Janičkem, který mu dodal odvalu uspořádat první výstavu.⁴

Než se plně začal věnovat fotografii, pracoval jako mechanik leteckých motorů.⁵

1.1. Koudelka a počátky jeho tvorby

Divadlo formovalo nejen počátky jeho tvorby, ale také ho provázelo až do emigrace v roce 1970. První významnou událostí v Koudelkově profesionálním životě byla samostatná výstava ve foyeru pražského divadla Semafor, která se uskutečnila v lednu 1961. Následně navázal Koudelka spolupráci s měsíčníkem Divadlo, kde byly některé jeho fotografie použity na obálky časopisu. Tyto fotografie směřovaly až k abstrakci a měly především grafickou funkci.⁶ V tomto případě byla pro fotografa stylizace důležitější než samotný model, a tak se stávalo, že se dal rozpoznat místo fotografovaného jen Koudelkův rukopis. Vedle obálek publikoval také divadelní fotografie spíše reportážního stylu. K těm nejvýraznějším sériím patřil záznam představení Royal Shakespeare Company s názvem Král Lear.⁷

³ MRÁZKOVÁ, Daniela. Co je fotografie: What is Photography = 150 let fotografie : 150 Years of Photography : katalog výstavy, Praha 1. 8.-30. 9. 1989. Praha: Videopress MON, 1989. ISBN 80-702-4004-0. s.369

⁴ FÁROVÁ, Anna. Dvě tváře. Vydání druhé. Praha: Torst, 2016. ISBN 978-80-7215-516-3. s. 221

⁵MRÁZKOVÁ, Daniela. Co je fotografie: What is Photography = 150 let fotografie : 150 Years of Photography : katalog výstavy, Praha 1. 8.-30. 9. 1989. Praha: Videopress MON, 1989. ISBN 80-702-4004-0. s.369

⁶ KOUDELKA, Josef. Josef Koudelka. 3rd ed. Praha, 2010. FotoTorst. ISBN 978-80-7215-397-8. s.17

⁷ FÁROVÁ, Anna. Dvě tváře. Vydání druhé. Praha: Torst, 2016. ISBN 978-80-7215-516-3. s.215

Díky spolupráci s Divadlem Na zábradlí vytvořil publikaci o inscenaci Král Ubu, která měla blíže k realismu než jeho pozdější spolupráce s Divadlem za branou. Koudelkovi se povedlo nejen zachytit autentický děj, ale také fotografiemi přenést pocity z představení. O Josefovi Koudelkovi se dá tvrdit, že svou tvorbou do značné míry ovlivnil divadelní fotografii u nás.⁸ Právě za ni získal v roce 1967 cenu užitého umění a průmyslové výtvarnictví. Nicméně téma, které bylo fotografovým osobním vyjádřením, bylo zachycení života Cikánů.⁹

V neposlední řadě mělo na fotografie velký vliv to, že si Koudelka vyžádal povolení fotit na četných zkouškách, generálkách, aby se dobře obeznámil s tématem hry. Dále se pohyboval na pódiu mezi herci a získal tak fotografie z bezprostřední blízkosti. Koudelka také znovu a znovu fotil scény, které se mu líbily, až dosáhl maxima. Tento způsob uplatňuje dodnes.¹⁰

1.2. Cikáni

Koudelka se věnoval tomuto rozsáhlému tématu Cikánů téměř deset let. Poprvé představil veřejnosti fotografie v uceleném výběru v Divadle za branou v roce 1967. Výstava s názvem Josef Koudelka Cikáni Výběr fotografií 1961-1966 přinesla sondu do života menšiny oduševnělým způsobem. Nejednalo se o pouhý l'artpourlartismus či etnické exotikum, ale o představení hrdého národa s nezaměnitelnými rysy.¹¹

Koudelka v rozhovoru s Karlem Hvižďalou přiblížil, jak se dostal k takovému námětu. „*Fotografovat v cikánských osadách nebylo vždy snadné. Rozhodně to ale znovu byla muzika, která způsobila, že jsem se vždy opět začal. Myslím, že můj zájem o lidovou hudbu mi pomohl i při fotografování. Cikánské písně jsem po dobu, co jsem do jejich osad jezdil, nahrával. Cikáni jsou dobří psychologové, pravděpodobně chápali, že když mám rád jejich písně, musím mít rád i něco víc. Cikánské písně jsem po dobu, co jsem do jejich osad jezdil, nahrával. Cikáni jsou dobří psychologové, pravděpodobně chápali, že když mám rád jejich písně, musím mít rád i něco víc,*“ dodává.

Dále zmiňuje odmítnutí cesty do Indie od Cartie-Bressona, aby zachytil jejich život v původním prostředí. Domnívá se, že jeho zájem fotit cikány byl spojen především

⁸ KOUDELKA, Josef. Josef Koudelka. 3rd ed. Praha, 2010. FotoTorst. ISBN 978-80-7215-397-8. s.18-19

⁹ FÁROVÁ, Anna. Dvě tváře. Vydání druhé. Praha: Torst, 2016. ISBN 978-80-7215-516-3. s.218

¹⁰ Fotogenie identity: paměť české fotografie = The photogeny of identity : the memory of Czech photography. Praha: KANT, 2006. ISBN 80-869-7012-4. s.207

¹¹ Fotogenie identity: paměť české fotografie = The photogeny of identity : the memory of Czech photography. Praha: KANT, 2006. ISBN 80-869-7012-4. s.208

s folklórní muzikou, s jeho rodnou zemí a jím samotným. To je možný důvod, proč jeho nejlepší fotografie z tohoto cyklu pocházejí právě z bývalého Československa, i když se této tématice věnoval i po svém odchodu z vlasti.¹²

Fotografovat ve stísněných podmínkách romských osad, kde často nebyl dostatek světla, mu umožnil širokoúhlý objektiv s ohniskovou vzdáleností 25 mm, jeden z prvních importovaných do Československa. Objektiv zakoupil od vdovy po Jiřím Jeníčkovi, fotografovi a filmařovi, který mu zahajoval první výstavu v roce 1961.¹³

*„Koudelka dnes přiznává, že jeho tehdejší typický rukopis připomínající podobenky zastavené v čase byl podmíněn technikou. Jeho fotoaparát nebyl v podmínkách mizerného světla uvnitř cikánských příbytků schopen fotit rychleji než třicetinou sekundy, což znamená, že se portrétovaní nesměli moc hýbat, aby nebyly fotografie rozmazané. Proto je Koudelka nechal před objektivem pózovat a jeho soubor je tak do značné míry především obrázkem toho, jak si Romové přáli vidět sami sebe. A jak si je jistě přál vidět i Koudelka, tehdy ještě plný životních ideálů.“*¹⁴

V cyklu se objevuje několik způsobů zpracování tématu. Velmi časté jsou zejména přímé, přehledně komponované fotografie. Osoby jsou středově rozmístěné, bez známky pohybu a s uhrančivým pohledem směřujícím do kamery. Následují také spontánní fotografie, nicméně vždy je dodržovaná kompoziční vázanost. Fotografie jsou stylizované na čistém pozadí bez zbytečných detailů.¹⁵ Využití širokoúhlého objektivu se vyplácí zejména u dynamičtějších snímků dětských her nebo muzikantů, kde není fotograf limitován užším záběrem.

Díky brilantnímu zpracování a humanistickému obsahu Cikánů, zaznamenaly fotografie mezinárodní úspěch zejména na výstavě v Muzeu moderního umění v New Yorku v roce 1975.¹⁶

¹² KOUDELKA, Josef. Josef Koudelka. 3rd ed. Praha, 2010. FotoTorst. ISBN 978-80-7215-397-8. s.145

¹³ Fotogenie identity: paměť české fotografie = The photogeny of identity : the memory of Czech photography. Praha: KANT, 2006. ISBN 80-869-7012-4. s.208

¹⁴ H. VITVAR, Jan. NÁVRAT K CIKÁNŮM: Fotograf Josef Koudelka se postaral o jeden z knižních počínů roku [online]. [cit. 2018-05-11]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2011/32/navrat-k-cikanum>

¹⁵ FÁROVÁ, Anna. Dvě tváře. Vydání druhé. Praha: Torst, 2016. ISBN 978-80-7215-516-3. s.217

¹⁶ BIRGUS, Vladimír, Jan MLČOCH a Olga MALÁ. Česká fotografie 20. století: průvodce. Praha: Uměleckoprůmyslové muzeum, 2005. ISBN 80-862-1789-2. s.85

1.3. Rok 1968 a emigrace

V roce 1968 vycestoval Koudelka do Rumunska s romistkou Milenou Hübschmannovou, aby zde pokračoval svůj cyklus fotografií Romů. Do Prahy se vrátil den před invazí vojsk Varšavské smlouvy.¹⁷

I když neměl Koudelka žádné předchozí zkušenosti v oblasti fotoreportáže, dokázal vytvořit nejspíše nejvýznamnější záznam srpnových událostí u nás. Koudelka fotografoval v různých místech centra města a pořizoval svědectví zoufalství, zklamání a odporu lidí proti ozbrojenému násilí.¹⁸

Během prvního týdne invaze stihl nafotit přibližně 261 filmu, což je okolo deseti tisíce snímků. Fotografie se následně ilegálně vyvezly za hranice a ujalo se jich Magnum Photos. K ročnímu výročí invaze je agentura publikovala v novinách a časopisech, ale bez uvedení jména autora, pouze s podpisem pražský fotograf.

I když nebylo přiznáno autorství Koudelkovi, domníval se, že vypátrání autora fotografií poslaných do světa nebude pro policii složité a mohlo by ohrozit jeho rodinu. Po odjezdu na Západ, který mu zaručilo stipendium Magnum Photos a díky kterému mohl pokračovat ve fotografování Romů v Evopě, se už do vlasti nevrátil. V roce 1970 získal azyl v Anglii a následující rok se stal přidruženým členem Magna.¹⁹

Koudelka dodává, že když ještě žil v Československu byly pro něj důležité tři ženy. Historička umění Anna Fárová, od které se hodně naučil, především systematickosti práce. Další byly fotografky Dagmar Hochová a Markéta Luskačová.²⁰

Později v emigraci v roce 1988 byl vydán knižně soubor s názvem Exily, který obsahuje fotografie z různých koutů Evropy. Ze záběrů pomalu mizí člověk jako hlavní podstata snímku. Koudelka se věnuje opuštěným místům, zvířatům a jedincům s důrazem na světlo a kompozici. V těchto fotografiích je vidět i osobní stopa fotografa, kdy do série zakomponovává své boty opřené o strom, karimatku, na které

¹⁷ Josef Koudelka: 16 January - 13 April 2008 [online]. [cit. 2018-05-11]. Dostupné z: <https://www.peramuseum.org/Exhibition/Josef-Koudelka/112>

¹⁸ BIRGUS, Vladimír a Jan MLČOCH. Česká fotografie 20. století. Praha: KANT, 2010. ISBN 978-80-7437-026-7. s.197

¹⁹ FÁROVÁ, Anna. Dvě tváře. Vydání druhé. Praha: Torst, 2016. ISBN 978-80-7215-516-3. s. 229

²⁰ Josef Koudelka: Jedinečný portrét nejslavnějšího českého fotografa, který patří současně mezi světové špičky v oboru. [online]. 18. 1. 2017 [cit. 2018-05-11]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10611182421-josef-koudelka>

spal či ruku s hodinkami, kterou použil na snímku z invaze 1968.²¹ Mezi další soubory patří například Chaos nebo Černý trojúhelník. V osmdesátých letech přešel Koudelka na panoramatických fotoaparát Fuji s negativem 6 x 17 cm, což mu dovoluj lepší pohled na krajinu. S tím je spojena i postupná změna zachycovaných objektů jeho fotografií.²²

Mimo jiné obdržel Koudelka řadu ocenění jako například Zlatou medaili Roberta Capy, Nadarovu cenu, Velkou cenu Henri Cartier-Bressona či Osobnost české fotografie.²³

K významným projektům poslední doby patří cyklus z Izraele, kde zachytil přeměnu krajiny, kterou rozděluje zeď. I ve svých osmdesáti letech fotograf cestuje po světě a zajímá se především o fotografii krajiny a jejích přeměn.²⁴

²¹ BIRGUS, Vladimír a Jan MLČOCH. Česká fotografie 20. století. Praha: KANT, 2010. ISBN 978-80-7437-026-7. s. 206

²² FÁROVÁ, Anna. Dvě tváře. Vydání druhé. Praha: Torst, 2016. ISBN 978-80-7215-516-3. s. 223

²³ Návraty Josefa Koudelky [online]. 9. 4. 2018 [cit. 2018-05-11]. Dostupné z: <https://www.fotoskoda.cz/1989-navraty-josefa-koudelky/>

²⁴ ČECHLOVSKÁ, Magdalena. Josef Koudelka slaví osmdesátiny dvěma výstavami. Domov vyměnil za blízkost k dobré fotografii [online]. 9. 1. 2018 [cit. 2018-05-11]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/josef-koudelka/r~f31789d6f47f11e7be860cc47ab5f122/>

2. Markéta Luskačová

Umělkyně Markéta Luskačová se narodila v Praze roku 1944 do kulturní rodiny. K přátelům její dědečka, knižního grafika Miloše Klicmana, který ji byl společníkem v dětství a sdílel s ní svůj pohled na umění, patřili například Josef Váchal nebo Josef Suděk. Už jako dítě se tak Luskačová s těmito významnými osobnostmi scházela a naučila se od nich mnoho. Od Sudka trpělivosti a Váchala si spojuje s „vážností úmyslu a expresí“.

2.1. Začátky tvorby Markéty Luskačové

Luskačová v roce 1961 nastoupila v Praze na vysokou školu a o dva roky později odjela na Slovensko, kde poprvé uviděla košické poutníky na cestě do Levoče. Tento setkání se světem, kde lidé žijí v nedotčených vesnicích a ve hluboké víře, ji natolik zaujalo, že po návratu do Prahy přerušila na rok vysokoškolská studia. Poté si vydělávala jako brigádnice během nočních směn na poště Hlavního nádraží, aby si mohla pořídit první fotoaparát, starou Leicu, a měla možnost začít fotografovat na Slovensku téma, které ji tak přitahovalo.

2.2. Poutníci: Náboženské poutě na Slovensku

Když se vrátila ke studiu sociologie na Karlově Univerzitě, chtěla využít k závěrečné diplomové práci svoji zálibu ve fotografii. Odjela opět na Slovensko a několikrát dokumentovala různé aspekty života místních. S mnohými navázala také silná přátelství, což jí dovolilo později fotografovat i velmi intimní momenty, při kterých se lidé oddávali modlitbám nebo bděli u mrtvých. Luskačová tvrdí, že se naučila trpělivosti a pochopila obtížnost získání dobré fotografie již od zmíněného Sudka a také od Josefa Koudelky.²⁵

Právě Koudelka pomáhal Luskačové se základy fotografie. *„Aby mě naučil fotit, jsem už dávno předtím chtěla i po Josefu Koudelkovi. On tehdy říkal, že to nejde, že člověk buď vidí, nebo nevidí. Když jsem mu vysvětlila, že se od něj nechci naučit „vidět“, ale že se potřebuji dozvědět, co na fotoaparátu mačkat, tak se moc smál a ukázal mi to.“*²⁶

²⁵ LUSKAČOVÁ, Markéta. Markéta Luskačová. Praha: Torst, 2001. ISBN 80-721-5129-0. s. 30

²⁶ MALIJEVSKÝ, Igor. Čas je ve fotografii nejlepší prubíř. Markéta Luskačová o Váchalovi, Sudkovi, Koudelkovi i pouličních muzikantech [online]. 13.4.2017 [cit. 2018-05-11]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/kultura/salon/434812-cas-je-ve-fotografii-nejlepsi-prubir-marketa-luskacova-o-vachalovi-sudkovi-koudelkovi-i-poulicnich-muzikantech.html>

Právě Koudelka a Luskačová vytvářeli své série, které se staly klíčovými pro českou poválečnou fotografii, téměř současně. Počátek Cikánů se datuje na rok 1961, Poutníci začínají o tři roky později. Cykly mají společné to, že vznikali víceméně na území slovenského venkova a subjektivním způsobem zachycují život komunit, které jsou od zbytku státu poměrně izolované. Na jedné straně fotograf zachycují rozpadající se cikánské osady a drsný život obyvatel. Na straně druhé je svědectví o náboženské zanícenosti a snaze udržovat tradice v měnícím se světě. Koudelkovo zpracování je dramatičtější s důrazem na kontrastnost a symetričnost. Hledá spíše samotnou sílu a podstatu lidského bytí. Luskačová přistupuje k tématu s empatií a jemností. Oproti Koudelkovi zde není základem stylizace, ale spíše pracuje s letnými a silnými okamžiky života, jako zachycení vesničanů v intimním momentě praktikování víry.²⁷

I proto, že byla Luskačová tehdy víceméně autodidakt, historička Anna Fárová o ní v době odevzdání diplomové práce tvrdí, že se svým tématem odlišuje od zbytku fotografů, kteří se primárně zaměřují na témata umělecká a městská. A mimo jiné nelpí na obecných pravidlech fotografie ani na správném technickém provedení, ale především do snímku vkládá hluboký cit.²⁸

Toto bylo jednou příčinou rozdílů, proč fotografie Luskačové nebyly jen zachycením pravdivosti náboženských poutí dokumentárním stylem, ale především o procítění a prožití tohoto tématu.²⁹

V rozhovoru pro Hospodářské noviny v roce 2000 vysvětlila Luskačová důvod, proč se rozhodla fotografovat poutníky na Slovensku. „*Důvodů k fotografování Poutníků jsem měla několik. Snad v první řadě šlo o zvěčnění. Existence poutníků v šedesátých letech byl skoro zázrak. Josef Topol v katalogu k výstavě v Divadle Za branou napsal: ‚Tak se fotografie, cenná už jako dokument, stává i něčím víc - básnickým svědectvím duchovní podoby člověka, našeho současníka, svědectvím o jednom putování tak vzácném v tomto prostoru a čase.‘ Bylo to pro mne o ceně vnitřní svobody, integritě a síle poutníků.*”³⁰

²⁷ LUSKAČOVÁ, Markéta. Markéta Luskačová. Praha: Torst, 2001. ISBN 80-721-5129-0. s.31-32

²⁸ FÁROVÁ, Anna. Dvě tváře. Vydání druhé. Praha: Torst, 2016. ISBN 978-80-7215-516-3. s.281

²⁹ MRÁZKOVÁ, Daniela. Příběh fotografie: vyprávění o historii světové fotografie prostředním životních a tvůrčích osudů významných osobností a mezních vývoj. okamžiků. Praha: Mladá fronta, 1985. Máj (Mladá fronta). s.190

³⁰ Markéta Luskačová: [online]. 4. 2. 2000 [cit. 2018-05-11]. Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-784375-marketa-luskacova>

Po čtyřech letech fotografování poutí na východním Slovensku odevzdala stejnojmennou diplomovou práci, ale zároveň přemýšlela, do jaké slovenské vesnice by se mohla vrátet, aby mohla hlouběji proniknout do tamního života. Nakonec se dostala do vesnice Šumiac na úpatí Nízkých Tater.³¹

Do Šumiace se dostala tak, že přinesla lidem, které fotografovala na náboženských poutích, pořízené snímky. Katarína, se kterou se Luskačová seznámila při prvním focení poutníků na Slovenku, ji jako poděkování za fotografie pozvala do své vesnice. Díky tomu, že navázala dobré vztahy i s dalšími lidmi z vesnice, měla Luskačová jejich důvěru a tím i přístup ke všem událostem, které se tam odehrály. Když zemřela matka Kataríny, byla Luskačová požádána, aby pohřeb a s ním spojené náboženské rituály vyfotila, čím vznikly neopakovatelné snímky přežívajících zvyků, silné náboženské víry a silných životních situací.³²

Fotografie těchto cyklů byly vystaveny poprvé v roce 1971 v Divadle za branou a později i v roce 1983 v londýnském Victoria a Albert Muzeu.³³

2.3. Divadlo a život v emigraci

Protože si chtěla doplnit vzdělání v oblasti fotky, přihlásila se na FAMU, kde studovala v letech 1967-1969. S fotografy Ivo Gilem a Pavlem Šlechnou, se kterými se seznámila na studiích, v roce 1972 vystavovala v Galerii výtvarného umění v Roudnici nad Labem. Výstava, ke které napsala text do katalogu Anna Fárová, patřila v době normalizace k významným kulturním počínům.

Markéta Luskačová také fotografovala v jazzovém klubu Reduta, aby si mohla vydělat na cesty na Slovensko. Dále se také věnovala divadelní fotce v Divadle za branou, kam ji doporučil jako náhradu za sebe Josef Koudelka, když odcházel do emigrace.³⁴

Následně se vdala za básníka Franze Wurma a odstěhovala se v roce 1971 do Švýcarska, kde publikovala v časopisech jako například Tegesanzeiger. Po čtyřech letech přesídlila do Velké Británie a zde si našla téma pouličních trhů Brick Lane a Spतालfields.³⁵

³¹ LUSKAČOVÁ, Markéta. Markéta Luskačová. Praha: Torst, 2001. ISBN 80-721-5129-0. s.31

³² HAWORTH-BOOTH, Mark. Introduction [online]. 2017 [cit. 2018-05-10]. Dostupné z: <http://www.marketaluskacova.com/publications/01-pilgrims-catalogue-victoria-and-albert-museum>

³³ ONE WOMAN SHOWS [online]. 2017 [cit. 2018-05-10]. Dostupné z: <http://www.marketaluskacova.com/shows>

³⁴ LUSKAČOVÁ, Markéta. Markéta Luskačová. Praha: Torst, 2001. ISBN 80-721-5129-0. s. 31-32

³⁵ LUSKAČOVÁ, Markéta. Markéta Luskačová. Praha: Torst, 2001. ISBN 80-721-5129-0. s. 33 a 35

V roce 1976 byla nominována mezi fotografy významné agentury Magnum. S agenturou se však rozešla o čtyři roky později, protože neměla časové možnosti na to, aby jako čerstvá matka zvládala podmínky, které ji Magnum zadávalo.³⁶

Nicméně se Markétě Luskačové podařilo vytvořit několik sérií z Anglie, kde mimo trhů fotografovala také v Domě pro bité ženy či se podílela na projektu Občan 2000. Později, když se vrátila z emigrace, se v Čechách věnovala fotografování masopustů a Waldorfských škol. Dlouhodobým tématem byly pro Luskačovou také děti, které fotografovala v menšinách, v centrech pro postižené děti, dětských domovech a při dalších příležitostech.³⁷

Markéta Luskačová se stala v roce v roce 2017 spolu s Libuší Jarcovjácovou Osobností české fotografie. Porota ocenila její celoživotní přínos české fotografii a označila její tvorbu za součást kulturního dědictví.³⁸

³⁶ LUSKAČOVÁ, Markéta. Markéta Luskačová. Praha: Torst, 2001. ISBN 80-721-5129-0. s.34

³⁷ Markéta Luskačová [online]. 2017 [cit. 2018-05-11]. Dostupné z: <http://www.marketaluskacova.com/curriculum>

³⁸ Osobnosti české fotografie 2017 jsou syrové i spirituální [online]. 28. 3. 2018 [cit. 2018-05-11]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kultura/2433883-osobnosti-ceske-fotografie-2017-jsou-syrove-i-spiritualni>

3. Libuše Jarcovjáčková

Libuše Jarcovjáčková se narodila v roce 1952 do malířské rodiny. S fotografií začala přibližně ve svých patnácti letech a nadále se jejímu studiu věnovala v letech 1968 až 1971 na Státní grafické škole v Praze. V této době se zajímala především o statickou estetizující fotografii.

Kvůli špatnému kádrovému profilu a s tím spojeným neúspěchem u přijímacích zkouškách na FAMU, strávila po střední škole několik let na brigádě v tiskárně. Tam začala zaznamenávat noční směny, a jelikož byla součástí kolektivu a nikdo ji nevnímal jako fotografku, dokázala pořídit výborný soubor bez aranžování, pózování a předstírání. Tato zkušenost také znamenala zlom, kdy se odvrátila od statické fotografie a přiklonila se k subjektivnímu dokumentu.³⁹

Z let její brigády vzniká první ucelenější cyklus Noční směna (1974). O dva roky později byla přijata na dokumentární fotografii na FAMU. I přesto, že se Jarcovjáčková svou tvorbou nevešla do tehdejší představy dokumentární fotografie, všimla si ji teoretička fotografie Anna Fárová. Po autorské prezentaci v Činoherním klubu s názvem Úlety v roce 1980, zařazuje Fárová fotografie Jarcovjáčkové do výstavy s názvem 9x9, která se koná v roce 1981 v Plasech. S Fárovou také spolupracuje na legendární výstavě 37 fotografií na Chmelnici (1989).⁴⁰

3.1. Vietnamci, Romové, Kubánci a T-club

Její první fotografický kontakt s menšinami byl v roce 1976 díky ženskému časopisu Vlasta. Od něj dostala nabídku nafotit reportáž z romské mateřské školy. Následně nafotila i cikánský ples. Tímto si vytvořila mnoho vazeb na romské rodiny. Jako v případě tiskárny, i tady se Jarcovjáčková zařadila do komunity a fotografovaní ji mezi sebe přijali bez sebemenších zábran. V roce 1977 vystavila fotografie romských dětí v kulturním domě v Praze.⁴¹ Romy nefotila pouze ve školkách a na plesech, ale později také na Žižkově v jejich bytech a dokonce se dostala i do slovenských romských osad.

³⁹ FÁROVÁ, Anna. Dvě tváře. Vydání druhé. Praha: Torst, 2016. ISBN 978-80-7215-516-3. s. 510-511

⁴⁰ JARCOVJÁKOVÁ, Libuše. Černé roky: 1971-1987. Praha: Wo-men, 2016. ISBN 978-80-905239-6-8. s.457

⁴¹ FÁROVÁ, Anna. Dvě tváře. Vydání druhé. Praha: Torst, 2016. ISBN 978-80-7215-516-3. s.511

Jarcovjáčková si mimo jiné brigádnicky přivydělává učením češtiny. Mezi její žáky patřili především Kubánci a Vietnamci. Mladé Kubánky fotí v Prachovských skalách, jak všechny pózují na Jawě a Vietnamce zachycuje s prvním sněhem a na sídlištích a při různých oslavách.⁴² Její důvod zachytit tyto menšiny byl spjat s tehdejšími politickými režimy. „Pro mne to byla náhrada cestování. Cestovat se nedalo, takže výlety do romských rodin byla ta exotika, to samé Vietnamci, Kubánci nebo dnešními slovy gay komunita,“ vypráví Jarcovjáčková.⁴³

V rozhovoru pro server Proti šedi přiznává, proč s focením vietnamských dělníků u nás skončila. „Vietnamský cyklus jsem ukončila v okamžiku, kdy jeden můj milovaný bývalý student záhadně zahynul. Byl nalezen mrtvý u ubytovny a nikdy se nevyřešilo, co se vlastně stalo. V tom, co jsem fotografovala, jsem většinou byla namočená až po krk a někdy ještě hlouběji. Nebyla jsem nijak psychicky stabilní a můj život se tak podobal horské dráze. Vyrovnat se s některými fotografovanými situacemi občas hodně bolelo.“

Mimo cizince se Jarcovjáčková dlouhodobě věnovala focení T-clubu na Václavském náměstí, kde se scházela především homosexuální menšina. I kvůli tomu bývá Jarcovjáčková srovnávána s americkou fotografkou Nan Goldin. Jarcovjáčková přiznává, že i když nebyla možnost, aby ji Goldin jakkoli ovlivnila, mají shodu některých témat a způsobu zpracování, jako například práce s bleskem či snapshoty. Právě s bleskem pracovala mimo jiné proto, aby byla dobře viděna a lidé věděli, že jsou foceni.⁴⁴

Po vraždě jednoho návštěvníka T-clubu se zjistilo, že v klubu Jarcovjáčková pravidelně fotila a policie si vyžádala její snímky. Místo spolupráce emigruje do Berlína v roce 1985. Protože se jí v Berlíně zcela nedaří, rozhodne se navštívit přátele v Japonsku, kde díky nim získala zakázky pro módní firmy.

⁴² H. VITVAR, Jan. FOTIT, PÍT A MILOVAT. FOTOGRAFKOU ROKU JE LIBUŠE JARCOVJÁKOVÁ: Ukazuje se, že její ohromující dílo nemá v naší fotografii obdoby [online]. 25. 2. 2017 [cit. 2018-05-11]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2017/9/fotit-pit-a-milovat>

⁴³ Exotická normalizace. Libuše Jarcovjáčková nafotila Černé roky [online]. 23. 12. 2016 [cit. 2018-05-11]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kultura/1991788-exoticka-normalizace-libuse-jarcovjakova-nafotila-cerne-roky>

⁴⁴ Libuše Jarcovjáčková: Životní úroveň běžných lidí z Kreuzbergu byla nižší než v Praze [online]. 10.11. 2016 [cit. 2018-05-11]. Dostupné z: <http://archiv.protisedi.cz/article/libuse-jarcovjakova-zivotni-uroven-beznych-lidi-z-kreuzbergu-byla-nizsi-nez-v-praze>

Dlouho opomíjená fotografka je znovuobjevena v roce 2008, kdy samostatně vystavovala v Galerii Langhans.⁴⁵ V roce 2017 byla zvolena Osobností české fotografie.⁴⁶

⁴⁵ H. VITVAR, Jan. FOTIT, PÍT A MILOVAT. FOTOGRAFKOU ROKU JE LIBUŠE JARCOVJÁKOVÁ: Ukazuje se, že její ohromující dílo nemá v naší fotografii obdoby [online]. 25. 2. 2017 [cit. 2018-05-11]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2017/9/fotit-pit-a-milovat>

⁴⁶ Osobnostmi české fotografie jsou Jarcovjáčková a Luskáčová [online]. 28.03.2018 [cit. 2018-05-11]. Dostupné z: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/osobnostmi-ceske-fotografie-jsou-jarcovjakova-a-luskacova/1603366>

Závěr

Koudelka, Lusakčová i Jarcovjáčková fotografovali v tehdejší Československu v době komunistického režimu, který měl přímý dopad na jejich možnost se veřejně umělecky vyjádřit. V šedesátých letech, kdy začal fotografovat Koudelka a později i Luskačová, docházelo k částečnému uvolnění režimu. Jelikož kultura je vždy pevně spjatá s politickým vývojem, v této době docházelo k rozšíření možností výběru témat. Příkladem může být Luskačová a její zachycení náboženských poutí, které obecně jako všechny náboženství nebyly režimem podporovány. V době normalizace emigroval Josef Koudelka a několik let po něm i Markéta Luskačová. Oba pokračovali ve fotografování v zahraničí, kde se věnovali novým tématům. Koudelka se zaměřil postupně více na krajiny než na fotografie lidí a Luskačová fotila obyvatele Velké Británie, kde se později usadila, na trzích a plážích, ale věnovala se i sociálním tématům, jako byly domy pro bité ženy. Jarcovjáčková, nejmladší ze zmíněných fotografů, se do emigrace dostala až v 80. letech. Jarcovjáčková se mimo fotografování menšin a lidí na okraji společnosti věnovala také velmi osobnímu stylu dokumentu, kdy zachycovala svůj život, přátelé, ale také intimní momenty a její milence a milenky.

Cílem této bakalářské práce bylo přiblížit téma menšin a jeho fotografického zaznamenávání. V teoretické části toho zastoupil rozbor světově uznávaných českých fotografů a jejich tvorby. V praktické části jsem se věnovala několikaměsíčnímu dokumentování latinskoamerické menšiny v Praze, což přiblížilo tuto nepočetnou komunitu, která má i přesto podstatný dopad na pražskou kulturní a gastronomickou scénu. Mým cílem bylo především představit Latinoameričany v jejich přirozeném prostředí, popřípadě během společných aktivit. Mimo jiné jsem se snažila ukázat na velkou rasovou rozmanitost zástupců této komunity a také nastínit rozdílné generace a důvody pobytu v České republice.

Summary

Koudelka, Lusakčová and Jarcovjáčková photographed in Czechoslovakia during the communist regime, which had a direct impact on their ability to express themselves. In the 1960s, when Koudelka and later Laskačová began shooting, the regime was partially eased. As culture is always firmly connected with political development, at this time, the choice of topics has been expanded. An example may be Laskačová and her photographs of religious pilgrimages, which were not supported by the regime, as many other forms of religion. At the time of normalization, Josef Koudelka emigrated and several years later Markéta Laskačová did as well. They continued to photograph abroad where they dealt with new topics. Koudelka focused more on landscapes and Laskačová photographed the inhabitants of Great Britain, where she later settled. She photographed them going to the markets and beaches, but she also devoted herself to social themes like houses for battered women. Jarcovjakova, the youngest of these photographers, did not emigrate until the 1980s. Jarcovjakova has also devoted herself to portraying minorities and people on the margins of society. She also did a very personal styled documentary, in which she captured moments of her life, friends, but also intimate moments and her lovers.

The aim of this bachelor thesis was to give insight into the topic of minorities and its photographic recordings. In the theoretical part, an analysis of internationally recognized Czech photographers is presented. In the practical part, I spent several months documenting the Latinoamerican minority in Prague. This project depicted this small community, which has a significant impact on the cultural and gastronomic scene in Prague.

My goal was to introduce Latinoamericans in their natural environment or during social activities. Among other things, I tried to show the great racial diversity of the representatives of this community and also outline the different generations and reasons for staying in the Czech Republic.

Použitá literatura

BIRGUS, Vladimír a Jan MLČOCH. Česká fotografie 20. století. Praha: KANT, 2010. 386 s. ISBN 978-80-7437-026-7.

BIRGUS, Vladimír, Jan MLČOCH a Olga MALÁ. Česká fotografie 20. století: průvodce. Praha: Uměleckoprůmyslové muzeum, 2005. 163 s. ISBN 80-862-1789-2.

ČECHLOVSKÁ, Magdalena. Josef Koudelka slaví osmdesátiny dvěma výstavami. Domov vyměnil za blízkost k dobré fotografii [online]. 9. 1. 2018 [cit. 2018-05-11]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/josef-koudelkar~f31789d6f47f11e7be860cc47ab5f122/>

Exotická normalizace. Libuše Jarcovjáčková nafotila Černé roky [online]. 23. 12. 2016 [cit. 2018-05-11]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kultura/1991788-exoticka-normalizace-libuse-jarcovjakova-nafotila-cerne-roky>

FÁROVÁ, Anna. Dvě tváře. Vydání druhé, první bez vzpomínkového rozhovoru A pásly by se tam ovce.. Praha: Torst, 2016. 976 s. ISBN 978-80-7215-516-3.

Fotogenie identity: paměť české fotografie = The photogeny of identity : the memory of Czech photography. Praha: KANT, 2006. 360 s. ISBN 80-869-7012-4.

H. VITVAR, Jan. FOTIT, PÍT A MILOVAT. FOTOGRAFKOU ROKU JE LIBUŠE JARCOVJÁKOVÁ: Ukazuje se, že její ohromující dílo nemá v naší fotografii obdoby [online]. 25. 2. 2017 [cit. 2018-05-11]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2017/9/fotit-pit-a-milovat>

H. VITVAR, Jan. NÁVRAT K CIKÁNŮM: Fotograf Josef Koudelka se postaral o jeden z knižních počinů roku [online]. [cit. 2018-05-11]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2011/32/navrat-k-cikanum>

HAWORTH-BOOTH, Mark. Introduction [online]. 2017 [cit. 2018-05-10]. Dostupné z: <http://www.marketaluskačova.com/publications/01-pilgrims-catalogue-victoria-and-albert-museum>

JARCOVJÁKOVÁ, Libuše. Černé roky: 1971-1987. Praha: Wo-men, 2016. 460 s. ISBN 978-80-905239-6-8.

Josef Koudelka: 16 January - 13 April 2008 [online]. [cit. 2018-05-11]. Dostupné z: <https://www.peramuseum.org/Exhibition/Josef-Koudelka/112>

Josef Koudelka: Jedinečný portrét nejslavnějšího českého fotografa, který patří současně mezi světové špičky v oboru. [online]. 18. 1. 2017 [cit. 2018-05-11]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10611182421-josef-koudelka>

KOUDELKA, Josef. Josef Koudelka. 3rd ed. Praha, 2010. FotoTorst. 188 s. ISBN 978-80-7215-397-8.

Libuše Jarcovjáčková: Životní úroveň běžných lidí z Kreuzbergu byla nižší než v Praze [online]. 10.11. 2016 [cit. 2018-05-11]. Dostupné z: <http://archiv.protisedi.cz/article/libuse-jarcovjakova-zivotni-uroven-beznych-lidi-z-kreuzbergu-byla-nizsi-nez-v-praze>

LUSKAČOVÁ, Markéta. Markéta Luskáčová. Praha: Torst, 2001. 159 s. ISBN 80-721-5129-0.

MALIJEVSKÝ, Igor. Čas je ve fotografii nejlepší prubíř. Markéta Luskáčová o Váchalovi, Sudkovi, Koudelkovi i pouličních muzikantech [online]. 13.4.2017 [cit. 2018-05-11]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/kultura/salon/434812-cas-je-ve-fotografii-nejlepsi-prubir-marketa-luskacova-o-vachalovi-sudkovi-koudelkovi-i-poulicnich-muzikantech.html>

Markéta Luskáčová [online]. 2017 [cit. 2018-05-11]. Dostupné z: <http://www.marketaluskačova.com/curriculum>

Markéta Luskačová: [online]. 4. 2. 2000 [cit. 2018-05-11]. Dostupné z:

<https://archiv.ihned.cz/c1-784375-marketa-luskacova>

MRÁZKOVÁ, Daniela. Co je fotografie: What is Photography = 150 let fotografie : 150 Years of Photography : katalog výstavy, Praha 1. 8.-30. 9. 1989. Praha: Videopress MON, 1989. 391 s.. ISBN 80-702-4004-0.

MRÁZKOVÁ, Daniela. Příběh fotografie: vyprávění o historii světové fotografie prostředním životních a tvůrčích osudů významných osobností a mezních vývoj. okamžiků. Praha: Mladá fronta, 1985. 269 s. Máj (Mladá fronta).

MRÁZKOVÁ, Daniela a Vladimír REMEŠ. Cesty československé fotografie: vyprávění o historii československé fotografie prostřednictvím životních a tvůrčích osudů vybraných osobností a mezních vývojových okamžiků. Praha: Mladá fronta, 1989. 359 s. ISBN 80-204-0015-x

Návraty Josefa Koudelky [online]. 9. 4. 2018 [cit. 2018-05-11]. Dostupné z:

<https://www.fotoskoda.cz/1989-navraty-josefa-koudelky/>

ONE WOMAN SHOWS [online]. 2017 [cit. 2018-05-10]. Dostupné z:

<http://www.marketaluskacova.com/shows>

Osobnosti české fotografie 2017 jsou syrové i spirituální [online]. 28. 3. 2018 [cit. 2018-05-11]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kultura/2433883-osobnosti-ceske-fotografie-2017-jsou-syrove-i-spiritualni>

Osobnostmi české fotografie jsou Jarcovjáčková a Luskačová [online]. 28.03.2018 [cit. 2018-05-11]. Dostupné z: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/osobnostmi-ceske-fotografie-jsou-jarcovjakova-a-luskacova/1603366>

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK
Teze BAKALÁŘSKÉ diplomové práce

TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:

Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta:
Kristýna Macháčková

Razítko podatelny:

Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta:
2015/2016

E-mail diplomantky/diplomanta:
kristyna.m@hotmail.com

Studijní obor/forma studia:
Žurnalistika/prezenční

Předpokládaný název práce v češtině:
Život muslimů v Praze

Předpokládaný název práce v angličtině:
The life of Muslims in Prague

Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: *ZS 2012/2013*):
(diplomovou práci je možné odevzdat nejdříve po dvou semestrech od schválení tezí)
LS 2017/2018

Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce (max. 1000 znaků):

Cílem bakalářské práce je v teoretické části vymezit téma islámu jako světového náboženství, integrace v ČR, skupin sdružujících muslimy a starající se o jejich začlenění. Praktická část bude mít za cíl představit pomocí série dokumentárních fotografií každodenní život muslimských rodin žijících v Praze. Přiblíží jejich integraci do české společnosti a zároveň ukáže snahu o zachování vlastní identity a kultury.

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

1. Úvod – vymezení tématu
2. Teoretická část
 - 2.1. Islám
 - 2.1.1. Vymezení pojmu islám
 - 2.1.2. Rozdělení islámu
 - 2.1.2.1. Muslimské zvyky
 - 2.2. Islám v České republice
 - 2.3. Organizace sdružující muslimy v ČR
3. Praktická část - série dokumentárních fotografií
4. Závěr- Shrnutí zjištěných poznatků.

Vymezení zpracovávaného materiálu (např. konkrétní titul periodika a období jeho analýzy):

Postup (technika) při zpracování materiálu:

Teoretická část práce bude zpracována na základě nastudované literatury a nejprve vymezí pojem islám a představí historický náhled na náboženství. Dále budu rozebírat rozdělení větví islámu a základní pilíře náboženství. V neposlední řadě se zaměřím na kulturní rozdíly v chápání islámu, které ovlivňují komunity po celém světě a na společné zvyky, které věřící dodržují.

Praktická část bude složena ze série fotografií pořízených digitální zrcadlovkou. Tyto fotografie budou výsledkem několikaměsíčního pravidelného setkávání se vybranými členy muslimské komunity.

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a způsobu jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

1. BROOD, Jeffrey, Layne LITTLE, Bradley NYSTROM, Robert PLATZNER, Richard SHEK a Erin STILES. Invitation to world religions: second edition. Second edition. Oxford: Oxford university press, 2016. ISBN 978-0-19-937836-4.

Kniha zabývající se světovými náboženskými směry. Přibližuje historii jednotlivých náboženství a představuje je jako způsob života. Odborná znalost několika autorů zaručuje detailní zpracování každého z náboženství.

2. HILLENBRAND, Carole. Islám: historie, současnost a perspektivy. V Praze: Paseka, 2017. ISBN 978-80-7432-685-1.

Tato obsáhlá publikace pokrývá téma islámu do hloubky. Od historie až po současnost rozebírá i nejrůznější směry a novější proudy islámu. Dále se zabývá i aktuálními tématy jako je terorismus či džihád. Pozornost věnuje i ženám a jejich postavení v tomto náboženství.

3. MENDEL, Miloš, Bronislav OSTRÁNSKÝ a Tomáš RATAJ. Islám v srdci Evropy: vlivy islámské civilizace na dějiny a současnost českých zemí. Praha: Academia, 2007. ISBN 978-80-200-1554-9.

Česká republika je jednou z mála zemí, která byla ovlivněna islámem velmi slabě až vůbec během historie. Kniha se zabývá se nejen Českou republikou a islámem, ale také vysvětluje historické okolnosti, které ovlivnily Evropu v jejím vývoji.

4. PAVLÍKOVÁ, Eva. Muslimští migranti a český sekulární stát. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2012. ISBN 978-80-7465-018-5.

Kniha se věnuje všem aspektům života muslimské menšiny v České republice. Jsou zde i základní informace o muslimech žijících v ČR. Část knihy je věnována rozhovorům se zástupci komunity.

TOPINKA, Daniel. Muslimové v Česku: etablování muslimů a islámu na veřejnosti. Brno: Barrister & Principal, 2016. ISBN 978-80-7485-115-5.

Tato odborná publikace přináší výsledky různých sociologických a antropologických výzkumů. Zaměřuje se zejména na integraci muslimů do českého prostředí a také na mediální vyobrazení muslimů v naší zemi.

Diplomové práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

VOPELKOVÁ, Veronika. Muslimové v České republice: studie o procesu integrace arabské minority do českého prostředí [online]. 2012 [cit. 2017-05-22]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/110233>. Vedoucí práce Zdeněk Uherek.

PEKAŘOVÁ, Lucie. Život muslimů na území ČR a Francie : bakalářská práce. Brno : Masarykova univerzita, Fakulta pedagogická, Katedra sociální pedagogiky, 2013. Vedoucí diplomové práce Mgr. Lenka Gulová, Ph.D.

ČEJKOVÁ, Olga. Islám po česku? „Umírněný islám“ jako podmínka akceptace muslimské menšiny v českém kulturním prostředí, Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav religionistiky, 2012. Vedoucí práce Mgr. Milan Fujda, Ph.D.

KAREŠOVÁ, Pavla. Muslimové v pohybu: perspektiva soužití v evropském prostoru a v ČR. Masarykova univerzita, Fakulta pedagogická, Katedra sociální pedagogiky, 2017. Vedoucí diplomové práce Mgr. Lenka Gulová, Ph.D.

Datum / Podpis studenta/ky

.....

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

.....
Datum / Podpis pedagožky/pedagoga